

Verslag van de werkzaamheden 2017

NBA Raad voor Toezicht

'Ik ben mij ervan bewust dat ik als accountant dien te handelen in het algemeen belang. Ik oefen mijn beroep uit met een professioneel-kritische instelling. In de uitoefening van mijn beroep als accountant laat ik mij leiden door fundamentele beginselen van integriteit, objectiviteit, vakbekwaamheid en zorgvuldigheid en vertrouwelijkheid. Ik houd mij aan de wetten en regelgeving die op mijn beroep van toepassing zijn. Mijn professionaliteit brengt met zich mee dat ik geen handelingen verricht waarvan ik weet of behoor te weten dat die het accountantsberoep in diskrediet kunnen brengen.'

Beroepseed accountant

Inhoudsopgave

1. Inleiding	5
2. Samenvatting	6
Toetsingen kantoren met een Wta-vergunning (Wta-domein)	6
Toetsingen kantoren zonder Wta-vergunning (niet-Wta-domein)	7
Aanbevelingen	7
De voortgezette toetsing	8
Vervallen hertoetsing bij niet langer uitvoeren van assurance-opdrachten	8
Handhaving	8
Toezicht interne- en overheidsaccountants (LIO)	9
3. Selectieproces en toetsingsselectie Raad 2017	10
4. Resultaten toetsingen	12
4.1 inleidende opmerkingen	12
4.2 Accountantskantoren met een Wta-vergunning	12
4.3 Accountantskantoren zonder Wta-vergunning (niet-Wta-domein)	14
4.4 De voortgezette toetsing (niet-Wta-domein)	15
4.5 Toepassing artikel 16A / 18 Verordening op de kwaliteitsbeoordelingen	16
4.6 Extra toetsing na hertoetsing	16
4.7 Resultaten toetsingen door geaccrediteerde organisaties	17
4.8 Kwalitatieve bevindingen en belangrijkste tekortkomingen	18
4.9 Behandelde verbeterplannen	18
5. Bezwaar- en beroepsprocedures	19
Behandelde bezwaren en genomen besluiten NBA-bestuur 2017	19
Toelichting	19
6. Tuchtprocedures Accountantskamer en CBb	20
6.1 Tuchtprocedures Accountantskamer 2017	20
Toelichting	21
6.2 Beroepsprocedures College van Beroep voor het bedrijfsleven (CBb)	21
7. Overige activiteiten	22
7.1 Monitoring	22
7.2 Training toetsers	22
7.3 Accreditaties en samenwerking	22
7.4 Incidentonderzoek, nader onderzoek en themaonderzoek	23
7.5 Werkgroep Instrumentarium	23

7.6 Overleg met bestuur NBA	23
7.7 Evaluaties toetsingen	23
7.8 Bijdrage aan kernproject Lerend vermogen	24
Bijlage 1: Raad voor Toezicht	25
Bijlage 2: Belangrijkste aanwijzingen uit de door de Raad uitgevoerde toetsingen 2017	27
Bijlage 3: Convenant Autoriteit Financiële Markten (AFM)	29

1 | Inleiding

Binnen de NBA wordt het toezicht op de kwaliteit van de beroepsuitoefening uitgeoefend door de Raad voor Toezicht. Met als doel het bevorderen van het maatschappelijk vertrouwen in accountants.

Dit doet de Raad aan de hand van periodieke en risicogerichte kwaliteitstoetsingen, hertoetsingen, nadere onderzoeken, incidentonderzoeken en thema-onderzoeken. Daarnaast levert de Raad door haar sturende en begeleidende rol ook een positieve bijdrage aan het verbeterproces van de accountantspraktijken.

In het niet-Wta-domein mogen toetsingen ook worden verricht door de vereniging Samenwerkende Registeraccountants en Accountants-Administratieconsulenten (SRA), het Instituut van Internal Auditors Nederland (IIA) en het Samenwerkingsverband Kwaliteitstoetsing Overheidsaccountants (KOA). Deze toetsingen vinden plaats op basis van accreditatie onder toezicht van de Raad. Op deze wijze worden dubbele toetsingen door koepelorganisatie én Raad voorkomen.

De toetsingen in het Wta-domein worden verricht op basis van convenanten die de NBA en de SRA ieder afzonderlijk met de AFM hebben afgesloten.

De Raad draagt ook bij aan het bevorderen van het lerend vermogen van de beroepsgroep. Zo maakt de Raad deel uit van het Platform Leren van toezicht. Een structureel overleg tussen toezichthouders en accountantsorganisaties, waarin bevindingen uit het toezicht worden vertaald naar praktische lessen voor kwaliteitsverbetering. Ook los hiervan heeft de Raad overleg met de NBA, de Autoriteit Financiële Markten (AFM) en de serviceorganisaties.

Jaarlijks evalueert de Raad de uitkomsten van de toetsingen, zijn werkzaamheden en zijn relatie met het bestuur, de AFM, de SRA en de serviceorganisaties en brengt de Raad een verslag van zijn werkzaamheden uit.

Toezicht moet zich blijven ontwikkelen en aanpassen. Vandaar dat het gehele toetsingsproces onderdeel is van de vernieuwingsagenda van de NBA. De Raad is hierbij nauw betrokken en levert graag zijn bijdrage.

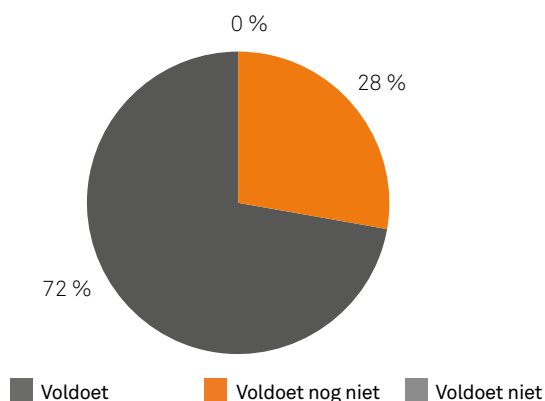
2 | Samenvatting

Hieronder wordt, naast conclusies en aanbevelingen, een korte samenvatting gegeven van de verschillende hoofdstukken van dit verslag. De resultaten van het toezicht NBA vanaf 2013 tot 2018 worden voor zover relevant ten behoeve van het NBA-visieproject en -vernieuwingsagenda meegenomen. Voor de doelstelling, toetsingskader, werkwijze van de toetsingen en het toetsersbestand geeft bijlage 1 een gedetailleerd inzicht.

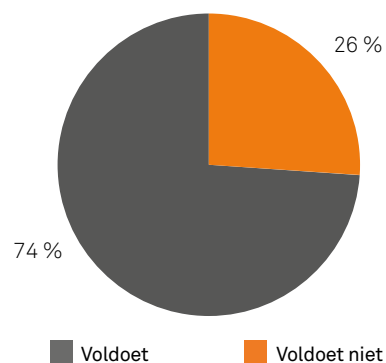
Toetsingen kantoren met een Wta-vergunning (Wta-domein)

Van de dit jaar door de Raad én de SRA regulier getoetste accountantskantoren met een Wta-vergunning voldoet een ruime meerderheid (72%) aan de vereiste kwaliteit. In 2016 was dit nog 65%. Ook de hertoetsingen laten een ruime meerderheid zien 74%, tegen 79% in 2016.

Van de door de Raad in 2017 getoetste elf kantoren voldeden er acht nog niet. Deze moeten binnen twee jaar een hertoetsing ondergaan. Van de 22 accountantskantoren die dit jaar door de Raad zijn onderworpen aan een hertoetsing voldeden er elf nog niet. Deze elf zullen over een jaar opnieuw worden getoetst en moeten dan wel de vereiste kwaliteit laten zien.

Grafiek 1: Reguliere toetsingen Wta-vergunninghouders 2017

Grafiek 2: Hertoetsingen Wta-vergunninghouders 2017

Volgens recente gegevens van de AFM vallen 99 Wta-vergunninghouders onder toetsing van de Raad. Ongeveer 61 vergunninghouders hebben de afgelopen vijf jaar hun vergunning ingeleverd. Van de 99 nu nog actieve vergunninghouders hebben 61 kantoren de afgelopen vijf jaar het oordeel 'voldoet' gekregen.

Na vijf jaar toetsing van Wta-vergunninghouders komt het streven dat 100% van de Wta-kantoren voldoet aan de vereiste kwaliteit langzaam in zicht. In beginsel zou deze doelstelling met inzet van deze kantoren binnen twee jaar kunnen worden bereikt.

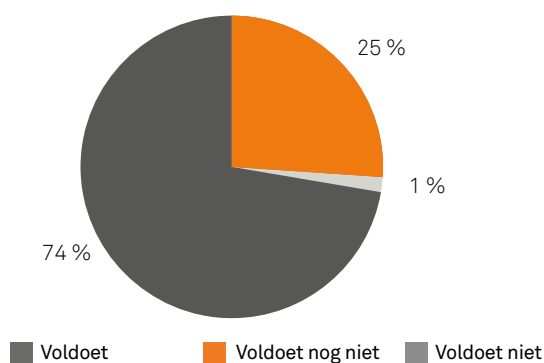
Toetsingen kantoren zonder Wta-vergunning (niet-Wta-domein)

Ook bij de in het verslagjaar door de Raad en SRA regulier getoetste kantoren zonder vergunning voldoet een ruime meerderheid bij de eerste toetsing. De resultaten komen vrijwel overeen met die van 2016 (75%,14%,1%). Het percentage kantoren dat dit jaar na de hertoetsing voldoet (69%) valt in vergelijking met 2016 (80%) tegen. De 14 door de Raad getoetste praktijken die na de hertoetsing niet voldeden worden over 1 jaar opnieuw getoetst. Zij moeten in staat worden geacht dan wel te voldoen.

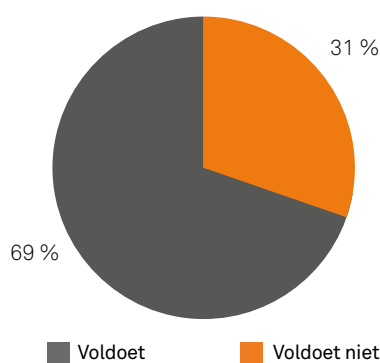
Van de kantoren zonder Wta-vergunning die door de Raad en SRA de afgelopen vijf jaar regulier zijn getoetst voldeed 69% ofwel 776 van de 1117 getoetste kantoren. Van de 246 getoetste kantoren die niet voldeden, voldeed 70% (172) na hertoetsing alsnog.

Voor de 30% die na de hertoetsing nog steeds niet voldoet geldt simpelweg: 'IN OR OUT'. 'IN' als men binnen een jaar alsnog de vereiste kwaliteit kan bereiken (oorzakenanalyse, plan van aanpak en voortgangsrapportage). En 'OUT' - via de tuchtrechter - als men wederom niet voldoet. Het NBA-bestuur kan overwegen om naast de tuchtklacht een voorlopige voorziening te vragen. Hierbij kan de tuchtrechter overgaan tot voorlopige sluiting van het kantoor.

De SRA gaat als vereniging niet over tot het indienen van een klacht tegen haar leden bij de tuchtrechter. Zij zal veeleer besluiten een lid te royeren of hem/haar de keuze geven ter voorkoming daarvan zelf het lidmaatschap op te zeggen. In beide gevallen gaan deze ondermaats presterende leden onder het toetsingsbereik van de NBA vallen. In overleg met de advocaat van de Raad zal dan worden bekeken of op basis van de toetsingsdossiers van de SRA een klacht bij de tuchtrechter mogelijk is.

Grafiek 3: Reguliere toetsingen niet-Wta-vergunninghouders 2017

Grafiek 4: Hertoetsingen niet-Wta-vergunninghouders 2017

Aanbevelingen

Toezicht is primair een vaktechnisch dialoog tussen professionals over de vereiste kwaliteit naar aanleiding van een toetsing waarbij voorkomen moet worden dat deze dialoog wordt 'gejuridiseerd' via het bestuursrecht. De Raad tracht dan ook altijd eerst via de dialoog de kwaliteit te stimuleren en ziet een tuchtklacht als laatste redmiddel.

De slagkracht van het toezicht van de NBA kan naast de door de Raad ingezette instrumenten (voortgezette toetsing, toetsing 1 jaar na hertoetsing) verder verbeterd worden door versnelling van de interne bezwaarprocedure en daarmee dus ook een versnelling van een beslissing van het bestuur. Naast de welkome uitbreiding van de bezwaarcommissie met accountants kan de huidige secretaris wellicht meer worden ondersteunt bij het schrijven van adviezen aan het bestuur. Hiermee wordt voorkomen dat partijen, waaronder de Raad zelf, soms een half jaar tot een jaar na een hoorzitting moeten wachten op het advies voor het bestuur en dus ook op de beslissing door het bestuur.

Voorts dient er volgens de Raad meer geïnvesteerd worden in de NBA-afdeling Kwaliteit & Toezicht, die de Raad ondersteunt in haar werkzaamheden.. De Raad streeft in beginsel naar een daadwerkelijke toetsing per jaar van ongeveer 350 tot 400 kantoren. Gelet op de jaarlijks verleende vrijstellingen betekent dit een wat ruimere selectie om dit aantal toetsingen te kunnen realiseren. Tot een dergelijke selectie en uitvoering van dit aantal jaarlijkse

toetsingen is de huidige afdeling ondanks de maximale inzet van personeel nu niet in staat. De door het bestuur voorgestane uitbreiding van toezicht op alle overige accountants, komt daarmee eveneens in de knel.

Last but not least; toetsen is zinloos als binnen de NBA de accountant niet wil of niet kan voldoen aan de vereiste kwaliteit. Als een kantoor niet kan of wil voldoen, kan de NBA weliswaar optreden tegen de betrokken accountant(s) van dit kantoor. Dat kan alleen via een door het bestuur aangespannen gerechtelijke procedure en gebaseerd op de Algemene Wet Bestuursrecht die bij hoger beroep voor alle partijen helaas jaren in beslag neemt. De NBA zal gelet op die gebleken lange duur van het noodgedwongen juridisch proces ook ten behoeve van het maatschappelijke belang zich per geval dan ook meer dan voorheen moeten beraden of een voorlopige voorziening door de rechter en/of een vorm van onder bewindstelling daarbij geboden is.

De NBA verleent vanwege haar karakter als publiekrechtelijke organisatie geen service aan haar leden op het gebied van kwaliteitsverbetering, maar verwijst kantoren hiervoor naar serviceorganisaties of de SRA. De Raad is echter van mening dat de NBA op dit punt meer kan bieden en heeft daartoe als nieuw instrument een extra toetsingsmoment één jaar na hertoetsing ingevoerd, waarbij wordt aangedrongen op het maken van een oorzakenanalyse, plan van aanpak en een voortgangsrapportage een half jaar voor die extra toetsing. Ook het recente NBA-initiatief een kwaliteitshandboek uit te geven, juicht de Raad in dit verband toe.

Echter, bij dit alles geldt dat de betrokken accountants wel moeten willen verbeteren omdat zij zich bewust zijn dat kwaliteit de hoogste prioriteit moet hebben in hun dagelijkse praktijk. Dit in het belang van het vertrouwen in de beroepsgroep en vooral ook het maatschappelijke belang. Het gaat dus ook om de juiste cultuur, discipline en elkaar aanspreken niet de zwakste schakel te zijn binnen de beroepsgroep en onwil van een 'collega' niet langer te dulden.

De voortgezette toetsing

De Raad hanteert sinds 2016 voor kantoren zonder Wta-vergunning een nieuw toetsingsinstrument: voortgezette toetsing. Dit betekent concreet dat wanneer een toetsers tekortkomingen signaleert die relatief eenvoudig en binnen drie maanden kunnen worden hersteld, hij zijn advies voor het eindoordeel nog even kan aanhouden. De getoetste kan in die periode de tekortkomingen herstellen.

Toetsers hebben dit instrument in 2017 bij 43 gevallen ingezet (37 reguliere en 6 hertoetsingen). In maar liefst 39 gevallen heeft dit uiteindelijk geleid tot het verwachte oordeel 'voldoende' en in slechts vier gevallen tot een voldoet op belangrijke onderdelen niet". Alle redenen dus om met dit instrument door te gaan. Bovendien past het in het beleid van de Raad om juridisering tegen te gaan en prioriteit te geven aan het op korte termijn komen tot de gewenste kwaliteitsslag.

Kanttekening hierbij is wel dat sommige toetsers nog moeten wennen aan het instrument. Dat is aan hen teruggekoppeld en wordt door de Raad gezien als een te verwachten opstartprobleem.

Vervallen hertoetsing bij niet langer uitvoeren van assurance-opdrachten

Wanneer een eindoordeel van de Raad specifiek betrekking heeft op de uitvoering van assurance-opdrachten door een accountantskantoor en deze naar aanleiding van het eindoordeel schriftelijk heeft verklaard geen assurance-opdrachten meer uit te voeren, dan kan het kantoor een beroep doen op artikel 16A Verordening op de kwaliteitsbeoordelingen. Na toekenning van het verzoek vervalt dan de verplichting tot het indienen van een verbeterplan en de uitvoering van een hertoetsing. In het verslagjaar is zestien keer een beroep gedaan op toepassing van artikel 16A. Alle verzoeken zijn toegekend. Vanaf 1 januari 2018 is deze mogelijkheid ondergebracht in artikel 18.

Ook naar analogie van artikel 16A/18 heeft de Raad dit verslagjaar kantoren (9) vrijgesteld van het verbeter- en hertoetsingstraject.

Handhaving

In 2017 heeft de Accountantskamer in vijf zaken de klacht gegrond verklaard en (tijdelijke) doorhalingen opgelegd wegens het niet voldoen aan de vereiste kwaliteit na toetsing. Tegen uitspraken van de Accountantskamer kan in

beroep worden gegaan bij het College van Beroep voor het bedrijfsleven (CBb). In drie zaken heeft het CBb in 2017 de accountant in het ongelijk gesteld. In een van deze zaken is de eerder opgelegde maatregel gematigd.

Toezicht interne- en overheidsaccountants (LIO)

De NBA heeft in 2017 - na overleg met LIO en IIA - stappen gezet om het toezicht uit te breiden naar interne- en overheidsaccountants die geen lid zijn van IIA of KOA.

De NBA-medewerkers Marieke van der Meer en Johan Scheffe zijn als projectleiders/kwartiermakers aangewezen en verantwoordelijk voor een uit te voeren pilot in 2018. Na evaluatie van de pilot vindt besluitvorming plaats over de volledige toetsing van deze groep accountants.

3 | Selectieproces en toetsingsselectie Raad 2017

Tabel 1: Reguliere toetsingen Raad voor Toezicht

Reguliere toetsingen Raad 2017	Aantal
Selectie o.b.v. monitoring en risicoselectie 2017 (incl. Wta-vergunninghouders)	231
In 2017 uit te voeren toetsingen uit eerdere selecties	106
Niet toetsbaar wegens beëindiging accountantspraktijk of niet onder de toetsings-scope vallende opdrachten	- 81
Verleende tijdelijke vrijstellingen o.g.v. artikel 24 en 25 VKB	-65
Onderhanden	- 3
<i>Totaal aantal uitgevoerde toetsingen Raad voor Toezicht</i>	188

Tabel 2: Hertoetsingen Raad voor Toezicht

Selectie hertoetsingen 2017	Aantal
Selectie o.b.v. eerder verstrekt eindoordeel (incl. Wta-vergunninghouders)	74
Niet toetsbaar wegens beëindiging accountantspraktijk	- 4
Verleende tijdelijke vrijstellingen o.g.v. artikel 24 en 25 VKB	- 10
Onderhanden	- 6
<i>Totaal aantal uitgevoerde hertoetsingen Raad voor Toezicht</i>	54

Toelichting

De Raad heeft in het verslagjaar van de 337 geselecteerde accountantskantoren er 188 regulier getoetst. Dit waren zowel Wta-vergunninghouders (niet-oob) als kantoren die alleen in het overige domein werkzaamheden verrichtten, zoals het samenstellen van de jaarrekening, overige assurance- en vrijwillige controleopdrachten. Daarnaast heeft de Raad 54 hertoetsingen uitgevoerd.

Op basis van de door kantoren aangeleverde monitoringgegevens en uitgevoerde risicoanalyse vindt aan het begin van elk toetsingsjaar een eerste selectie plaats. De uitgevoerde toetsingen zijn het resultaat van het selectie- en vrijstellingenproces.

Selectie

In 2017 omvatte die selectie 231 accountantspraktijken voor een reguliere toetsing en 74 voor een hertoetsing. Die kantoren zijn hierover begin 2017 geïnformeerd en konden vervolgens een verzoek tot vrijstelling indienen. Een vrijstelling wordt verleend voor een termijn van ten hoogste een kalenderjaar. Indien de specifieke omstandigheden dit rechtvaardigen, kan de Raad die termijn eenmalig met een kalenderjaar verlengen. Naast deze 231 waren er nog 106 kantoren uit eerdere selecties.

Uiteindelijk niet getoetst

In het verslagjaar hebben 65 van de geselecteerde accountantspraktijken om een tijdelijke vrijstelling verzocht en die ook gekregen. Een vrijstelling wordt verleend als sprake is van bijzondere omstandigheden waarbij het niet raadzaam is een accountantspraktijk aan een toetsing te onderwerpen. Het kantoor is bijvoorbeeld in de opbouwfase: men is recent gestart en heeft nog geen of onvoldoende afgeronde dossiers voor een representatief beeld. Of men bevindt zich juist in een afbouwfase of is minder dan een jaar geleden betrokken geweest bij een fusie of splitsing. In deze situaties beoordeelt de Raad of het gerechtvaardigd is het kantoor voor één kalenderjaar van toetsing vrij te stellen. Het kantoor dient hiertoe een schriftelijk en met bewijsstukken onderbouwd verzoek in.

Los van de vrijstellingen konden 81 kantoren niet worden getoetst, omdat zij hun activiteiten hadden beëindigd of opdrachten verrichtten die niet onder de toetsingsscope vallen. Drie kantoren zijn nu nog onderhanden.

Hertoetsing

Van de 74 geselecteerde hertoetsingen zijn er uiteindelijk 54 uitgevoerd en afgerond. Zes hertoetsingen zijn nog onderhanden, terwijl tien praktijken een vrijstelling kregen. Vier praktijken bleken niet meer toetsbaar wegens beëindiging van de praktijk.

4 | Resultaten toetsingen

4.1 inleidende opmerkingen

Toetsing kantoren met een Wta-vergunning

De Raad en de SRA toetsen Wta-vergunninghouders (wettelijke controledomein) en niet-Wta-vergunninghouders (niet-Wta-domein). Voor wat betreft het wettelijk controledomein vallen de toetsingsactiviteiten onder convenanten die de NBA en de SRA met de AFM hebben afgesloten. (zie bijlage 3).

Toetsing kantoren zonder Wta-vergunning

Het niet-Wta-domein betreft kantoren zonder Wta-vergunning die werkzaamheden uitvoeren, zoals: samenstellen van jaarrekeningen, overige assurance-opdrachten en vrijwillige controleopdrachten. Alleen het toetsen door de SRA van niet-Wta-vergunninghouders valt onder het toezicht van de Raad. De SRA en de Raad hanteren daarbij een uniforme beoordelings- en rapportagesystematiek.

4.2 Accountantskantoren met een Wta-vergunning

Tabel 3: Uitkomsten Wta-vergunninghouders 2017 – getoetst door Raad en SRA gezamenlijk

Resultaat toetsingen Wta-vergunninghouders 2017 Raad en SRA	Aantal	%
Reguliere toetsingen:		
Voldoet	55	72%
Voldoet op belangrijke onderdelen (nog) niet	21	28%
Voldoet niet	0	0%
Totaal reguliere toetsingen	76	
Hertoetsingen:		
Voldoet	34	74%
Voldoet niet	12	26%
Totaal hertoetsingen	46	
Totaal	122	

Tabel 4: Uitkomsten Wta-vergunninghouders 2017 – getoetst door Raad

Resultaten Wta-vergunninghouders 2017 Raad	Aantal	%
Reguliere toetsingen:		
Voldoet	3	27%
Voldoet op belangrijke onderdelen (nog) niet	8	73%
Voldoet niet	0	0%
Totaal reguliere toetsingen	11	
Hertoetsingen:		
Voldoet	11	50%
Voldoet niet	11	50%
Tuchtklacht	0	
Toetsing over 1 jaar	11	
Totaal hertoetsingen	22	
Totaal	33	

Toelichting

De Raad heeft in het verslagjaar bij elf accountantspraktijken met een Wta-vergunning een reguliere toetsing uitgevoerd en afgerond. In totaal voldeden drie praktijken aan de daaraan gestelde eisen en 8 praktijken voldeden op belangrijke onderdelen nog niet. Zij zullen na een verbetertraject een hertoetsing ondergaan.

Daarnaast zijn er 22 hertoetsingen uitgevoerd en afgerond. Daarvan voldeden er 11 wel aan de eisen en 11 niet. Van deze laatste 11 verwacht de Raad dat deze binnen een jaar wel voldoen aan alle eisen. Deze praktijken hadden al grote stappen gemaakt bij de implementatie van het verbeterplan, maar waren nog niet op het vereiste niveau. Ze hebben aantoonbaar de ambitie binnen 1 jaar de vereiste kwaliteitsslag te maken en gaan een oorzakenanalyse, een plan van aanpak en een halfjaarlijkse voortgangsrapportage opstellen. Deze accountantspraktijken worden volgend toetsingsjaar opnieuw getoetst.

Benadrukt wordt dat de jaarlijkse cijfers een momentopname zijn van een in dat jaar gemaakte selectie. De Raad vindt dat de nodige voorzichtigheid is geboden bij het trekken van conclusies, al dan niet in vergelijking met een ander jaar. Zeker ten aanzien van het Wta-domein. Hierbij is ook het inleveren van de vergunning, vanwege het inzicht niet te kunnen voldoen aan de vereiste kwaliteit, een belangrijk meewegend gegeven.

Van de volgens de AFM thans nog 99 actieve Wta-vergunninghouders die onder toezicht van de Raad staan, voldoen 61 na 5 jaar toetsen door de Raad. Het streven is dat binnen 2 jaar alle Wta-vergunninghouders voldoen aan de vereiste kwaliteit. De SRA heeft volgens gegevens van de AFM 199 Wta-vergunninghouders en toetst deze al 9 jaar.

Tabel 5: Uitkomsten Wta-vergunninghouders 2017 – getoetst door de SRA

Resultaten Wta-vergunninghouders 2017 SRA	Aantal	%
Reguliere toetsingen:		
Voldoet	52	80%
Voldoet op belangrijke onderdelen (nog) niet	13	20%
Voldoet niet	0	0%
Totaal reguliere toetsingen	65	
Hertoetsingen:		
Voldoet	23	96%
Voldoet niet	1	4%
Totaal hertoetsingen	24	
Totaal	89	

4.3 Accountantskantoren zonder Wta-vergunning (niet-Wta-domein)

Tabel 6: Uitkomsten kantoren zonder Wta-vergunning 2017 – getoetst door Raad en SRA

Resultaten niet-Wta-vergunninghouders 2017 Raad en SRA	Aantal	%
Reguliere toetsingen:		
Voldoet	169	74%
Voldoet op belangrijke onderdelen (nog) niet	57	25%
Voldoet niet	2	1%
Totaal reguliere toetsingen	228	
Hertoetsingen:		
Voldoet	31	69%
Voldoet niet	14	31%
Totaal hertoetsingen	45	
Totaal	273	

Tabel 7: Uitkomsten kantoren zonder Wta-vergunning 2017 – getoetst door Raad

Resultaten niet Wta-vergunninghouders 2017 Raad	Aantal	%
Reguliere toetsingen:		
Voldoet	125	71%
Voldoet op belangrijke onderdelen (nog) niet	50	28%
Voldoet niet	2	1%
Tuchtklacht	1	
Toetsing over 1 jaar	1	
Totaal reguliere toetsingen	177	
Hertoetsingen:		
Voldoet	18	56%
Voldoet niet	14	44%
Tuchtklacht	0	
Toetsing over 1 jaar	14	
Totaal hertoetsingen	32	
Totaal	209	

Toelichting

De Raad heeft in het verslagjaar bij 177 kantoren accountantspraktijken zonder Wta-vergunning een reguliere toetsing uitgevoerd en afgerond. In totaal voldeden 125 praktijken aan de daaraan gestelde eisen, 50 praktijken voldeden op belangrijke onderdelen nog niet en 2 praktijken voldeden geheel niet.

De kantoren die op belangrijke onderdelen nog niet voldeden zullen na een verbetertraject een hertoetsing ondergaan. Van de 2 praktijken die niet voldeden heeft de Raad in één geval het NBA-bestuur geadviseerd een klacht in te dienen bij de tuchtrechter. Het andere kantoor krijgt nog gelegenheid voor verbetering en wordt nog een keer aan een toetsing onderworpen om een gang naar de tuchtrechter te voorkomen.

4.4 De voortgezette toetsing (niet-Wta-domein)

Sinds 2016 kent de Raad het instrument van de voortgezette toetsing voor het niet-Wta-domein. Dit instrument wordt alleen gebruikt in die gevallen waar er volgens de toetsers een reële mogelijkheid bestaat om binnen 3 maanden tot een voorstel voor een 'voldoende' oordeel te komen. Is dit, naar inschatting van de toetsers, niet mogelijk dan wordt het instrument niet toegepast. De toetsing wordt in dat geval op reguliere wijze afgerond.

Voorbeelden van tekortkomingen die voor voortgezette toetsing in aanmerking komen (niet limitatief):

- er zijn problemen in de overgang van papieren naar digitale dossiers;
- het kantoor heeft een handboek aangeschaft, maar dit niet 'kantoor specifiek' gemaakt (ofwel het kantoor beschikt over een handboek dat te zware eisen stelt);
- incidentele c.q. 'lichte', relatief eenvoudig te herstellen fouten in externe verslaggeving (bijvoorbeeld als gevolg van foute instelling(en) in de rapportgenerator).

Een voortgezette toetsing op dossierniveau ziet altijd op nieuwe dossiers. Afgeronde dossiers waarbij een verklaring is afgegeven en die als onvoldoende zijn beoordeeld, worden nooit achteraf hersteld. Alleen aan de hand van nieuwe, vergelijkbare dossiers kan worden vastgesteld of de eerdere, eenvoudig te herstellen tekortkomingen daadwerkelijk door de getoetste zijn hersteld.

Ook wordt de voortgezette toetsing niet toegepast wanneer een assurance-opdracht als onvoldoende wordt beoordeeld. Een onvoldoende assurance-dossier leidt in de regel tot het oordeel 'voldoet op belangrijke onderdelen nog niet'. Er is in dat geval geen reële mogelijkheid om binnen drie maanden te komen tot een oordeel 'voldoet, hetgeen een voorwaarde is voor het toepassen van de voortgezette toetsing.

In het verslagjaar is in 43 gevallen (37 reguliere toetsingen en 6 hertoetsingen) door de toetsers(s) besloten tot een voortgezette toetsing. De uitkomst hiervan is positief: in 39 (91%) gevallen heeft dit geleid tot het oordeel 'voldoende' en in 4 (9%) gevallen tot een 'voldoet op belangrijke onderdelen niet'.

Van de 37 reguliere toetsingen heeft dit 34 maal tot het oordeel 'voldoet' geleid en 3 maal tot het oordeel 'voldoet op belangrijke onderdelen niet'.

Van de 6 hertoetsingen heeft dit 5 maal tot het oordeel 'voldoet' geleid en 1 maal tot het oordeel 'voldoet op belangrijke onderdelen niet'.

Ondanks enige aanloopproblemen acht de Raad het instrument van voortgezette toetsing een goed middel om met slagkracht in korte tijd het verwachte resultaat te bereiken. De Raad heeft besloten het instrument en de toepassing daarvan dan ook voort te zetten voor het komende toetsingsjaar. Toetsers zijn geadviseerd om bij twijfel over het al dan niet toepassen van het instrument contact op te nemen met het bureau of de vaktechnisch adviseurs van de Raad.

4.5 Toepassing artikel 16A / 18 Verordening op de kwaliteitsbeoordelingen

Wanneer een negatief toetsingsoordeel uitsluitend van toepassing is op uitgevoerde assurance-opdrachten en een kantoor verklaart schriftelijk dat zij deze niet meer zullen uitvoeren, dan kan het kantoor een beroep doen op artikel 16a van de Verordening op de kwaliteitsbeoordelingen. De schriftelijke verklaring wordt in dat geval als verbeterplan aangemerkt en hertoetsing kan dan achterwege blijven.

Een beroep op artikel 16A kan alleen als er geen bevindingen dan wel tekortkomingen zijn ten aanzien van andere uitgevoerde opdrachten dan wel het stelsel van kwaliteitsbeheersing. Met ingang van 1 januari 2018 is deze mogelijkheid ondergebracht onder artikel 18.

In het verslagjaar hebben 16 kantoren gebruikgemaakt van deze mogelijkheid. Daarnaast heeft de Raad, naar analogie, in 9 gevallen een getoetste 'vrijgesteld' van het indienen van een verbeterplan en is de hertoetsing komen te vervallen. Het betrof die gevallen, waarbij sprake was van:

- het niet meer verrichten van vrijwillige controle-opdrachten, maar wel nog andere assurance-opdrachten; en/of
- het inleveren van de Wta-vergunning c.q. het niet meer verrichten van wettelijke controle-opdrachten.

Of toepassing 'naar analogie' tot de mogelijkheden behoort, wordt door de Raad per geval beoordeeld.

Naast de eigen meldingsplicht van deze kantoren, controleert het bureau aan de hand van de jaarlijks ingevulde monitoringvragenlijsten of zij nog steeds geen assurance-opdrachten, vrijwillige controleopdrachten dan wel wettelijke controleopdrachten uitvoeren. Als het kantoor dergelijke opdrachten wederom uitvoert, dan zal het kantoor alsnog en met voorrang voor (her)toetsing worden geselecteerd.

4.6 Extra toetsing na hertoetsing

Als een accountantspraktijk na een hertoetsing niet voldoet zou dit in beginsel moeten leiden tot een advies aan het NBA-bestuur om een klacht bij de tuchtrechter in te dienen. Echter, de Raad kan (na een gesprek met de betrokkenen) besluiten de praktijk nog een jaar de mogelijkheid te bieden alsnog te voldoen aan de vereiste kwaliteit.

Voorwaarden voor deze extra toetsing na een hertoetsing zijn:

- de tekortkomingen zijn binnen een jaar te herstellen ofwel er is zicht op een A-oordeel binnen een jaar;
- het verbeterplan is grotendeels uitgevoerd of er zijn goede stappen gemaakt;
- het getoetste kantoor toont bewustzijn en ambitie om de nog benodigde verbeteringen op korte termijn door te voeren.

Ook wordt het kantoor gevraagd naar:

- een oorzakenanalyse of sterkte-zwakteanalyse;
- een plan van aanpak;
- een halfjaarlijkse rapportage stand van zaken op dat moment.

In 2017 heeft deze extra toetsing in vijf van de zeven gevallen alsnog geleid tot een A-oordeel (voldoet), één heeft geleid tot een advies aan het bestuur een klacht bij de tuchtrechter in te dienen en één kreeg een jaar uitstel om dan alsnog de vereiste kwaliteit te laten zien.

Twee geplande extra toetsingen zijn dit jaar komen te vervallen, omdat de accountants zich hebben uitgeschreven. Twee toetsingen zijn op verzoek van het kantoor (i.v.m. overname) doorgeschoven naar toetsingsjaar 2018 om meer tijd te hebben voor het verbetertraject.

Ook in 2018 zal de Raad met het extra toetsingsbeleid doorgaan. Zij het in een wellicht aangepaste vorm.

4.7 Resultaten toetsingen door geaccrediteerde organisaties

SRA

De accreditatie van de SRA heeft betrekking op de toetsing van de werkzaamheden in het niet-Wta domein (niet-Wta-vergunninghouders). Van de 51 regulier getoetste kantoren voldeden slechts 7 nog niet (14%). De hertoetsingen laten een 100% score (13) zien.

Tabel 8: Uitkomsten kantoren zonder Wta-vergunning 2017 – getoetst door SRA

Resultaten niet-Wta-vergunninghouders 2017 SRA	Aantal	%
Reguliere toetsingen:		
Voldoet	44	86%
Voldoet op belangrijke onderdelen (nog) niet	7	14%
Voldoet niet	0	0%
Totaal reguliere toetsingen	51	
Hertoetsingen:		
Voldoet	13	100%
Voldoet niet	0	0%
<i>Totaal hertoetsingen</i>	13	
Totaal	64	

IIA

De doelstelling van de kwaliteitstoetsingen door het Instituut van Internal Auditors Nederland (IIA) is om een uitspraak te doen over de mate waarin het interne stelsel van kwaliteitsbeheersing in opzet en werking voldoet aan de algemeen aanvaarde normen voor de beroepsuitoefening in Nederland. Deze toetsingen worden conform het Reglement van het IIA Nederland uitgevoerd. In het verslagjaar heeft het IIA tien toetsingen afgerond bij een breed scala aan organisaties. In twee gevallen is daarbij separaat aan de normenkaders van de NBA getoetst. Bij een organisatie is een hertoetsing uitgevoerd met als uitkomst 'voldoet'.

KOA

Het Samenwerkingsverband Kwaliteitstoetsing Overheidsaccountants (KOA) voert kwaliteitstoetsingen uit op de bij de overheid werkzame auditors die lid zijn van de NBA, NOREA of het IIA. De activiteiten van het KOA in 2017 kunnen enerzijds worden gekenmerkt door de continuering van jaarlijkse kwaliteitstoetsingen bij de leden en anderzijds door de verdere ontwikkeling van de interne organisatie.

De KOA heeft in 2017 vijf kwaliteitstoetsingen uitgevoerd en één hertoetsing. Eén toetsing is uitgevoerd op basis van de IIA-standaarden met als uitkomst 'voldoet'. Twee toetsingen op basis van de NBA-standaarden, beiden met als uitkomst 'voldoet'. Bij de andere twee toetsingen is alleen gekeken naar de werking van het interne kwaliteitssysteem aan de hand van dossierreview. Bij beide toetsingen voldeden de getoetste dossiers nog niet aan de daaraan gestelde eisen.

De hertoetsing leidde tot een voldoende.

4.8 Kwalitatieve bevindingen en belangrijkste tekortkomingen

Uit de dit jaar uitgevoerde toetsingen met een onvoldoende resultaat blijkt dat kantoren onbekend zijn met de van toepassing zijnde regelgeving, deze niet altijd naleven of deze onjuist toepassen. Ook de verslaglegging blijkt niet altijd op niveau te zijn.

Veel kantoren die niet aan de vereiste kwaliteit voldoen, zijn te laat begonnen met het opzetten van een deugdelijk intern kwaliteitssysteem of met het implementeren van het verbeterplan in de aanloop naar de hertoetsing. Naar de ervaring van de Raad lijkt kwaliteit bij die accountantspraktijken niet op de eerste plaats te staan en is er nog veel te winnen op het gebied van documentatie, verbetering van de discipline, cultuur en houding van de accountants.'

Belangrijke verbeterpunten zijn:

- *ten aanzien van het stelsel van kwaliteitsbeheersing:*
  - het vastleggen van het kwaliteitsbeleid dan wel het invoeren of verbeteren van een kwaliteitshandboek;
  - het voldoen aan bepalingen uit de Nadere Voorschriften Accountantskantoren ter zake van assurance-opdrachten en de Nadere Voorschriften Accountantskantoren ter zake van aan assurance verwante opdrachten;
  - het regelen van de waarneming, in ieder geval het geven van meer inhoud daaraan door bijvoorbeeld (periodiek) overleg;
  - het voldoen aan de regels inzake de zeggenschap;
  - het voldoen aan bepalingen uit de Nadere Voorschriften Permanente Educatie;
  - het voldoen aan de bepalingen uit de Wwft;
  - een gebrek aan alertheid bij dossier software updates (checklists).

- *op dossierniveau:*
  - dossiers controleopdrachten:
    - invoeren of verbeteren van risicoanalyse en/of bepaling van de materialiteit;
    - meer aandacht besteden aan de planningsfase;
    - meer specifiek maken van werkprogramma's;
    - meer vastleggen of verbeteren van vastleggingen;
    - naleven van verslaggevingsvereisten.

  - dossiers samenstellingsopdrachten:
    - gebruikmaken van of verbeteren van (procedures rond) opdrachtbevestigingen;
    - gebruikmaken van bevestigingen bij de jaarrekening;
    - meer specifiek maken van werkprogramma's;
    - meer vastleggen of verbeteren van vastleggingen;
    - naleven van verslaggevingsvereisten;
    - tekst van de samenstellingsverklaring aanpassen.

4.9 Behandelde verbeterplannen

De Raad heeft in het verslagjaar 69 verbeterplannen behandeld en goedgekeurd.

Een kantoor is verplicht een verbeterplan ter goedkeuring bij de Raad in te dienen als de Raad oordeelt dat het stelsel van kwaliteitsbeheersing op belangrijke onderdelen nog niet voldoet en verbetering behoeft. Het verbeterplan moet aantonen op welke wijze binnen een redelijk tijdsbestek opvolging wordt gegeven aan de aanwijzingen en aanbevelingen die de Raad in zijn eindoordeel heeft gegeven. De hertoetsing is een integrale nieuwe toetsing waarbij ook wordt meegenomen of en in hoeverre het verbeterplan is geïmplementeerd.

5 | Bezwaar- en beroepsprocedures

Behandelde bezwaren en genomen besluiten NBA-bestuur 2017

Tabel 9: behandelde bezwaarschriften en de uitkomsten 2017

Inhoud bezwaarschrift	Aantal ingediend 2017	Besluiten NBA-bestuur 2017			Totaal aantal besluiten op bezwaar	Nog in behandeling
		Niet-ontvankelijk	(Gedeeltelijk) Gegrond	Ongegrond		
Afwijzing vrijstellingsverzoek	-	-	-	-	-	
Inhoud eindoordeel	10	1	2	7	6	
Factuur (her)toetsing/vbp	9	-	5	1	5	
Overig	-	-	-	-	-	
<i>Totaal</i>	<i>19</i>	<i>1</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>16</i>	<i>11</i>

Toelichting

Een kantoor kan tegen een besluit van de Raad bezwaar aantekenen bij het NBA-bestuur. In totaal zijn dit verslagjaar negentien bezwaarschriften ingediend bij het bestuur. Tien bezwaren hadden betrekking op het eindoordeel van de Raad en negen op de toetsingsfactuur.

Het NBA-bestuur heeft in zestien bezwaarzaken een uitspraak gedaan. Een bezwaarschrift tegen de inhoud van het eindoordeel was niet ontvankelijk. Twee bezwaren tegen het eindoordeel zijn gegrond verklaard en zeven ongegrond. In vijf bezwaarzaken tegen de toetsingsfactuur kwam het bestuur tot de conclusie dat deze gegrond waren. Een bezwaar tegen de toetsingsfactuur is ongegrond verklaard. In die zaken waarin het bezwaar gegrond is verklaard, heeft het bestuur het advies van de Commissie voor de Bezwaarschriften onverkort overgenomen. Op dit moment zijn nog elf bezwaarschriften in behandeling, waarvan een deel uit 2016.

Tegen uitspraken van het NBA-bestuur kan in beroep worden gegaan bij het College van Beroep voor het bedrijfsleven (CBb). Hiervan is in het verslagjaar geen gebruikgemaakt. Wel heeft het CBb in 2017 uitspraak gedaan in drie beroepszaken die eerder aanhangig waren gemaakt. Het CBb heeft in al deze zaken het beroep ongegrond verklaard.

6 | Tuchtrectprocedures Accountantskamer en CBb

6.1 Tuchtprocedures Accountantskamer 2017

De Raad kan het bestuur adviseren een zaak aanhangig te maken bij de Accountantskamer als uit de toetsing van een kantoor blijkt dat sprake is van tuchtwaardig handelen in de beroepsuitoefening (oordeel stelsel voldoet niet). De NBA heeft in 2017 vier zaken aanhangig gemaakt bij de Accountantskamer en de Accountantskamer heeft in 2017 in vijf zaken uitspraak gedaan.

Tabel 10: In 2017 aanhangig gemaakte klachtprocedures

Procedures Accountantskamer 2017	Aantal
Grond: het interne stelsel van kwaliteitsbeheersing voldoet niet	4
Grond: niet indienen verbeterplan	0
Grond: geen medewerking verleend aan de (her)toetsing	0
<i>Totaal</i>	4

Tabel 11: Uitspraken Accountantskamer in 2017

Grond van de klacht	Klacht in alle onderdelen gegrond	Klacht ongegrond
Het interne stelsel van kwaliteitsbeheersing voldoet niet	5	0
Het interne stelsel van kwaliteitsbeheersing voldoet niet evenals niet naleving PE-verplichtingen (gecombineerde klacht)	0	nvt
Weigering indienen (voldoende) verbeterplan	0	nvt
Geen medewerking verleend aan de (her)toetsing	0	nvt
Niet naleving PE-verplichtingen	0	nvt
<i>Totaal</i>	5	0

Toelichting

In het verslagjaar zijn er door het NBA-bestuur vier klachten ingediend bij de Accountantskamer in Zwolle wegens het niet voldoen aan de vereiste kwaliteit na toetsing. Drie klachten konden worden ingetrokken omdat twee kantoren hangende de klacht serieus en vergaand bezig waren hun kantoor compliant te maken. Eén accountant heeft na een gesprek met de NBA besloten zich uit te laten schrijven.

De tuchtrechter heeft in het verslagjaar vijf ingediende klachten gegrond verklaard. Al deze klachten zagen op een onvoldoende intern stelsel van kwaliteitsbeheersing. Uit onderstaande tabel blijkt welke maatregelen in deze vijf zaken door de Accountantskamer zijn opgelegd.

Tabel 12: Opgelegde maatregelen Accountantskamer 2017

Opgelegde maatregelen 2017	Aantal
Tijdelijke doorhaling korter dan 12 maanden	1
Tijdelijke doorhaling van 12 maanden	1
Definitieve doorhaling van langer dan 12 maanden	2
Berisping	1
Waarschuwing met boete	0
<i>Totaal</i>	5

6.2 Beroepsprocedures College van Beroep voor het bedrijfsleven (CBb)

Tegen uitspraken van de Accountantskamer kan in beroep worden gegaan bij het College van Beroep voor het bedrijfsleven (CBb). Hiervan is in het verslagjaar geen gebruik gemaakt.

Wel heeft het CBb dit jaar uitspraak gedaan in drie gevallen waarvan twee aanhangig waren gemaakt in 2016 en een in 2017. In twee zaken heeft het CBb het hoger beroep ongegrond verklaard. Eén beroepszaak is gegrond verklaard, echter niet op inhoudelijk gronden maar om de opgelegde maatregel te kunnen matigen.

7 | Overige activiteiten

7.1 Monitoring

In oktober 2017 is aan alle accountantskantoren gevraagd de monitoringvragenlijst 2018 in te vullen. Deze vragenlijst is van belang voor de selectie van te toetsen kantoren voor het volgende toetsingsjaar. Aan de hand van risico-indicatoren worden kantoren geselecteerd waarbij ook rekening wordt gehouden met de gebruikelijke toetsingsperiodiciteit van ten minste eenmaal in de zes jaar.

Slechts twee van de in 2017 aangeschreven accountantskantoren hebben de vragenlijst niet ingevuld en ingeleverd. Deze kantoren worden nog eenmaal gesommeerd dit alsnog te doen. Bij weigering kan het NBA-bestuur worden geadviseerd een klacht bij de Accountantskamer in te dienen en/of wordt het kantoor geselecteerd voor toetsing.

7.2 Training toetsers

Ook in 2017 is het toetsersbestand geëvalueerd en zijn alle toetsers beoordeeld op hun functioneren. Ook zijn met hen gesprekken gevoerd als daartoe aanleiding was. De Raad beschikt voor het nieuwe toetsingsjaar 2018 over 57 toetsers.

Een kwalitatief hoogstaand toetsersbestand is een van de belangrijkste pijlers voor de kwaliteit van de toetsingen. De Raad stelt dan ook hoge eisen aan toetsers. Zij moeten beschikken over de benodigde kennis en vaardigheden en moeten basiservaring hebben opgedaan met toetsingen binnen de eigen organisatie of elders. Het overgrote deel van de toetsers treedt al jarenlang op als toetser. De Raad organiseert elk jaar verplichte trainingen specifiek gericht op toetsingen.

In juni en september 2017 hebben alle toetsers een verplichte training gevolgd. De toetsers zijn wegwijs gemaakt in de wijzigingen van toetsingsmethodiek en werkprogramma's van de NBA. Daarbij zijn toetsingsdilemma's en best practices behandeld, waarbij vooral de soft skills van de toetsers centraal stonden. De bijeenkomst in september was gericht op de toetsingen van Wta-vergunninghouders.

De toetsers worden verder via Informatiebulletins op de hoogte gehouden van operationele en inhoudelijke aangelegenheden, van ontwikkelingen aangaande regelgeving en over overige zaken die voor hun functioneren relevant zijn.

7.3 Accreditaties en samenwerking

SRA, IAA en KOA

Op basis van accreditatie en onder toezicht van de Raad mogen ook toetsingen worden verricht door de vereniging Samenwerkende Registeraccountants en Accountants-Administratieconsulenten (SRA) Dit geldt alleen voor de bij

hen aangesloten kantoren. Het Instituut van Internal Auditors Nederland (IIA) en het Samenwerkingsverband Kwaliteitstoetsing Overheidsaccountants (KOA) toetsen de bij hen aangesloten interne en overheidsaccountants, onder toezicht van de Raad. Op deze wijze worden dubbele toetsingen voorkomen.

7.4 Incidentonderzoek, nader onderzoek en themaonderzoek

In 2017 heeft de Raad naar aanleiding van een uitgevoerde toetsing, een nader onderzoek uitgevoerd. Dit om vast te kunnen stellen op welke wijze er mogelijk sprake was van verbondenheid van administratiekantoren met de getoetste accountantspraktijk. In het verslagjaar zijn geen incidentenonderzoeken of themaonderzoeken uitgevoerd.

7.5 Werkgroep Instrumentarium

De ten behoeve van de kwaliteitstoetsingen gebruikte vragenlijsten worden jaarlijks herzien door de werkgroep Instrumentarium en door de Raad vastgesteld. Ook dit verslagjaar hebben vertegenwoordigers van de Raad en de SRA de vragenlijsten voor 2018 aangepast en geharmoniseerd. Vooral de invoering van de Nadere voorschriften kwaliteitsystemen (NVKS) was in dat verband van groot belang.

7.6 Overleg met bestuur NBA

In 2017 heeft de voorzitter van de Raad met het voltallige NBA-bestuur overleg gevoerd naar aanleiding van het verslag van werkzaamheden in 2016.

Sinds mei 2017 is er weer een lid van het bestuur aanspreekpunt voor de Raad. Naast kennismaking heeft de Raad met hem de visie van de Raad op het toetsen in de toekomst besproken. Leden van de Raad hebben ook samen met bestuursleden gesprekken gevoerd met accountants over de uitkomst van toetsingsresultaten of daar aan gelieerde zaken.

7.7 Evaluaties toetsingen

Om een beeld te krijgen van hoe de getoetste kantoren de toetsing ervaren, heeft de Raad in 2017 128 evaluatieformulieren verzonden. Hiervan kwamen 82 (64%) ingevulde formulieren retour. Over all scoort de Raad een 7.

Voor zover de ontvangen opmerkingen zijn te herleiden tot een individuele toetser, zijn deze teruggekoppeld en meegenomen bij de evaluatie van het toetsersbestand 2018. De uitkomsten zijn ook meegenomen in de jaarlijkse zelfevaluatie van de Raad en het Bureau Toezicht & Kwaliteit.

Opmerkingen over de lange doorlooptijden, bleken vooral te gaan over de interne bezwaarprocedure na een B-oordeel bij de commissie voor de bezwaarschriften. Hier heeft de Raad als 'procespartij' geen invloed op. Uiteraard heeft de Raad dit wel onder de aandacht gebracht van de betrokken commissie, de directie en het NBA-bestuur.

De opgemerkte formele opstelling door het bureau en de Raad sloeg vooral op de schriftelijke, te formele communicatie. In dit verband is in het verslagjaar ook nog eens kritisch naar de (standaard) brieven van de Raad gekeken. De eerste geluiden daarover zijn positief.

Voorts gaven de respondenten aan dat men de kosten relatief hoog vindt en dat de evaluatieformulieren eerder in het toezichtproces zouden moeten worden rondgestuurd. Ook vonden respondenten het een bezwaar dat de vragenlijsten niet kunnen worden ingevuld op een Apple (gebrek multi browser faciliteit). Naar de mening van de respondenten zou ook meer aandacht moeten worden besteed aan wat kantoren precies tijdens en na de toetsing kunnen verwachten. Bijvoorbeeld een toelichting op de procedures en termijnen die worden gehanteerd.

Inmiddels is op de NBA-website uitgebreid aangegeven hoe kantoren zich kunnen voorbereiden op de toetsing, hoe het toetsingsproces verloopt en waar de toetser op let.

7.8 Bijdrage aan kernproject Lerend vermogen

De Raad heeft ook in 2017 bij verschillende gelegenheden zijn bijdrage geleverd aan het NBA-project Lerend vermogen. Zo maakt de Raad deel uit van het Platform Leren van toezicht. Een structureel overleg tussen toezichthouders en accountantsorganisaties, waarin bevindingen uit het toezicht worden vertaald naar praktische lessen voor kwaliteitsverbetering. Ook worden relevante ervaringen uit toetsingen binnen de bureau-organisatie gedeeld

Bijlage 1 |

Raad voor Toezicht

Het regelgevend kader voor de werkzaamheden

De bevoegdheid van de Raad voor Toezicht vloeit rechtstreeks voort uit wettelijke bepalingen (artikel 3 van de Wet op het accountantsberoep) en is vastgelegd in de Verordening op de Raad voor Toezicht en de Verordening op de kwaliteitsbeoordelingen.

De Raad voor Toezicht verricht zijn werkzaamheden, op basis van mandaat, volmacht en machtiging, namens het bestuur van de NBA.

Samenstelling

De samenstelling van de Raad voor Toezicht was in de periode 1 januari tot en met 31 december 2017 als volgt:

- mr. N. Schaar (voorzitter), vicepresident/senior raadsheer bij het Gerechtshof te Den Haag;
- mr. M.J.C. Koens (plaatsvervangend voorzitter), raadsheer plaatsvervanger bij het Gerechtshof te Den Haag;
- mevr. drs. T.L. Enting-Beijering RA (lid), overheidsaccountant;
- L.A.E.M. van Dun AA (lid), openbaar accountant;
- A. van der Meer AA (lid), openbaar accountant;
- O. Opzitter RA (lid), openbaar accountant;
- J.A.M. Stael RA (lid), tot 1 juli 2013 openbaar accountant.

De heer G.J.A.H. van der Wielen AA (openbaar accountant) en mevrouw B.G. Talens AA hebben in 2017 de Raad bijgestaan als vaktechnisch adviseurs.

Per 1 januari 2017 zijn de voorzitter, plaatsvervangend voorzitter evenals de leden van de Raad door het NBA-bestuur herbenoemd voor een periode die aansluit bij een door het bestuur vastgesteld rooster van aftreden dat dakpansgewijs is opgebouwd.

Doelstellingen, toetsingskader, werkwijze en toetsersbestand

Onafhankelijke periodieke (risicogerichte) kwaliteitstoetsingen, hertoetsingen, incidentonderzoeken, themaonderzoeken, nadere onderzoeken en overleg met toetsers, getoetsten, geaccrediteerde koepelorganisaties en serviceorganisaties zijn de belangrijkste instrumenten voor het toezicht door de Raad. Indien de uitkomsten daartoe aanleiding geven kan de Raad het bestuur van de NBA adviseren een tuchtrechtelijke procedure te starten bij de Accountantskamer te Zwolle.

De Raad kan, in opdracht van het NBA-bestuur, een incidentonderzoek (doen) uitvoeren, indien sprake is van een redelijk vermoeden van niet-naleving van de voor accountants geldende beroepsnormen.

Door het periodiek en risicogericht beoordelen van de opzet, het bestaan en de werking van de interne stelsels van kwaliteitsbeheersing oefent de Raad toezicht uit op de accountantspraktijken en accountantsafdelingen, zodat de vereiste kwaliteit van de dienstverlening door AA's en RA's wordt bewaakt en bevorderd. De Raad wil hiermee bijdragen aan het vertrouwen van het maatschappelijk verkeer in de werkzaamheden van accountants.

De kwaliteitstoetsingen van de Raad zijn erop gericht vast te stellen of het stelsel van kwaliteitsbeheersing van een accountantspraktijk of accountantsafdeling voldoet aan de normen die voor de beroepsuitoefening gelden. Tot deze normen voor de beroepsuitoefening worden gerekend wet- en regelgeving, jurisprudentie, de van toepassing zijnde verordeningen en daarop gebaseerde nadere voorschriften en overige regelgeving.

Een toetsing behelst het vergelijken van de overgelegde documentatie en de voor toetsing geselecteerde dossiers met de door de beroepsorganisatie gestelde normen en overige wet- en regelgeving. De aanwijzingen en bevindingen van de toetsers dienen gebaseerd te zijn op de tijdens de toetsing aangetroffen feiten en vooral niet op goede voornemens voor de (nabije) toekomst. Deze feiten worden vastgelegd in het toetsingsverslag en vragenlijsten en vormen de basis voor het advies van de toetsers voor het door de Raad vast te stellen eindoordeel. De Raad staat bij de beraadslaging over de vaststelling van het eindoordeel vooral stil bij de overwegingen die de toetsers bij hun advies voor een eindoordeel hebben laten meewegen.

In gevallen waarbij de toetsers niet voldoende zichtbaar maken op welke wijze zij tot het advies voor het oordeel zijn gekomen, volgt een terugkoppeling met de toetsers en het getoetste kantoor. Soms, ook in het verslagjaar, leidt dat ertoe dat de Raad gemotiveerd afwijkt van het door de toetsers geadviseerde positieve of negatieve oordeel. Uiteraard zijn ook deze oordelen ter lering teruggekoppeld aan de betreffende toetsers.

De Raad is zich ervan bewust dat de kwaliteit van de toetsing valt of staat met de deskundigheid van de toetsers. Jaarlijks wordt dan ook het toetsersbestand door de Raad geëvalueerd. Waar nodig vinden evaluatiegesprekken met de toetsers plaats.

De Raad heeft mede op basis van evaluatie door de getoetsten, de ervaring dat de toetsers veelal hun werkzaamheden - ondanks soms stressvolle omstandigheden - vakkundig en professioneel verrichten. De Raad is hen daar uiteraard bijzonder erkentelijk voor.

Ondersteuning werkzaamheden

De afdeling Toezicht en Kwaliteit van de NBA ondersteunt de Raad bij de uitvoering van zijn taken. De ondersteuning van de taken en werkzaamheden van de Raad vond in het verslagjaar binnen deze afdeling plaats onder verantwoordelijkheid van mevrouw mr. H.C. Evertse - van der Meer, secretaris van de Raad en hoofd Toezicht en Kwaliteit. Zij ondersteunde de Raad bij zijn beleidsvoorbereiding en -uitvoering en ook bij de uitvoering van de (her)toetsingen. Zij werd daarbij geassisteerd door de dames S.F. Aliahmad, mr. S.J. Voormeer en mr. M.M.A. Korndewal en door de heren R.T. van der Heide, F. de Jager en E. Paats.

De organisatie, de planning, het doen uitvoeren en afwickelen van de (her)toetsingen is de hoofdactiviteit van de medewerkers van de afdeling Toezicht en Kwaliteit. De overige werkzaamheden van de afdeling bestaan uit dossiervorming, begeleiding en afwikkeling van verbetertrajecten, het informeren en beantwoorden van vragen van toetsers en getoetsten, het 'up to date' houden van de toetsingsdocumenten en -documentatie, ondersteuning bij het werven en opleiden van toetsers, het organiseren van toetsersbijeenkomsten en cursussen en het geven van voorlichting.

De Raad wil alle medewerkers van de afdeling Toezicht en Kwaliteit van de NBA en mevrouw B.G. Talens AA en de heer G.J.A.H. Van der Wielen AA, vaktechnisch adviseurs van de Raad, graag complimenteren met het vele werk dat ook het afgelopen jaar door hen is verzet.

Bijlage 2 |

Belangrijkste aanwijzingen uit de door de Raad uitgevoerde toetsingen 2017

Stelsel:

- Ontbreken van een stelsel van kwaliteitsbeheersing;
- Niet kantoor specifiek maken van het handboek;
- Het niet naleven van het handboek c.q. eigen stelsel van kwaliteitsbeheersing;
- Geen uitvoering geven aan de regelgeving m.b.t. compliance (geen jaarlijkse evaluatie kwaliteitsbeheersingssysteem, geen interne dossierinspectie);
- Het niet opvolgen van de compliance regelgeving;
- Werken op basis van verouderde regelgeving;
- Geen/onvoldoende aandacht voor bedreiging(en) van de fundamentele beginselen;
- Geheimhouding met ingeschakelde derden niet vastgelegd;
- Het niet voldoen aan de zeggenschapsvereisten;
- Klachtenregeling en/of klokkenluidersregeling ontbreken;
- Waarnemingsovereenkomst ontbreekt;
- Beroepsaansprakelijkheidsverzekering voldoet niet aan de eisen.

Opdracht(aanvaarding)

- Cliëntacceptatie uitvoeren voor aanvang werkzaamheden;
- Opdrachtbevestiging die niet voldoet aan de vereisten uit de NVCOS;
- Voldoen aan bepalingen WWFT (identificatie, vaststellen UBO, bepalen en vastleggen risico profiel, aandacht voor ongebruikelijke transacties);
- Jaarlijkse beoordelen opdrachtcontinuatie.

Werkzaamheden samenstellen

- Onvoldoende kritische houding met betrekking tot de van cliënt verkregen informatie en de eventuele opvolging daarvan conform NVCOS 4410.32);
- Onvoldoende betrokkenheid verantwoordelijke accountant;
- Ontbreken van een (toereikende) bedrijfsbeschrijving;
- Het niet identificeren en vastleggen van significante aangelegenheden;
- Het niet uitvoeren van werkzaamheden met betrekking tot significante aangelegenheden;
- Geen/onvoldoende aandacht voor schattingsposten;
- Geen/onvoldoende aandacht voor niet uit de balans blijvende verplichtingen;
- Geen/onvoldoende aandacht voor gebeurtenissen na balansdatum;
- Het niet/onvoldoende vastleggen van de uitgevoerde werkzaamheden;
- Geen/onvoldoende aandacht voor dreigende discontinuïteit inclusief vastlegging overwegingen;
- Niet voldoen aan regels van externe verslaggeving, zowel wat betreft de inrichtings-jaarrekening als de publicatiejaarrekening (Titel 9 BW2, RJ en RJK);
- Toepassen en vermelden van de juiste waarderingsgrondslagen;
- Besprekingen met cliënt worden niet vastgelegd;
- Het niet (tijdig) verkrijgen van de bevestiging van het management;

- Gebruik van onjuiste tekst samenstelverklaring;
- Ontbreken van de ondertekening onder de verklaring;
- Het niet opnemen in het dossier van de jaarrekening met de getekende verklaring;
- Het niet afronden van het dossier voor afgifte van de verklaring.

Werkzaamheden beoordelen

- Beoordelingswerkzaamheden niet uitgevoerd conform NVCOS 2400;
- Het niet verkrijgen van voldoende en geschikte informatie;
- Ontbreken van een (toereikende) bedrijfsbeschrijving;
- Het niet verkrijgen van inzicht in de AO/IB;
- Het niet inwinnen van informatie van de cliënt;
- Ontbreken van materialiteitsberekeningen;
- Werkzaamheden evalueren en conclusie onderbouwen en vastleggen;
- Geen of onvoldoende communicatie met het management waaronder bespreking van het frauderisico.

Werkzaamheden controleren

- Controlewerkzaamheden niet uitgevoerd conform NVCOS;
- Het niet verkrijgen van voldoende en geschikte controle informatie;
- Algehele controleaanpak ontbreekt;
- Onvoldoende betrokkenheid verantwoordelijke accountant;
- Geen aandacht voor onafhankelijkheid;
- Ontbreken van materialiteitsberekeningen;
- Ontbreken van risicoanalyses, geen aandacht voor verplichte risico's;
- Onvoldoende opvolging van geïdentificeerde risico's;
- Ontbreken van initiële en afsluitende cijferbeoordelingen;
- Geen/onvoldoende aandacht voor GITC, betrouwbaarheid lijstwerk;
- Geen/onvoldoende aandacht voor (beschrijving van) AO/IB;
- Geen of onvoldoende systeemgerichte werkzaamheden uitgevoerd;
- Geen of onvoldoende gegevensgerichte werkzaamheden uitgevoerd;
- Het niet/onvoldoende vastleggen van de uitgevoerde werkzaamheden;
- Niet voldoen aan de interne regels inzake uitvoeren OKB;
- Onvoldoende diepgang en opvolging OKB;
- Ontbreken directieverslag / onvoldoende beoordeling of het directieverslag voldoet aan de vereisten;
- Geen mededeling omtrent de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking;
- Geen of onvoldoende communicatie met het management waaronder bespreking van het frauderisico;
- Het ontbreken van een evaluatie van de geconstateerde afwijkingen;
- Het ontbreken van een onderbouwing voor de af te geven verklaring;
- Het niet (tijdig) verkrijgen van de bevestiging van het management;
- Het niet opnemen in het dossier van de jaarrekening met de getekende verklaring;
- Het niet afronden van het dossier voor afgifte van de verklaring;
- Het niet tijdig afsluiten van controledossiers;
- Onvoldoende naleven (externe) controleprotocollen.

Overige

- Ontbreken van de balans- en uitkeringstoets;
- Geen/onvoldoende aandacht voor voldoen aan wet en regelgeving (WNT/WTT).

Bijlage 3 |

Convenant Autoriteit Financiële Markten (AFM)

Het toezicht op accountantsorganisaties wordt sinds de invoering van de Wet toezicht accountantsorganisaties in 2006 uitgeoefend door de Autoriteit Financiële Markten (AFM).

Tot 1 januari 2013 hebben de voorgangers van de NBA, het NIVRA en de NOvAA, geen toetsingen verricht in het Wta-domein.

Per 1 januari 2013 mag de Raad, met uitsluiting van de leden van de SRA, namens de NBA ook wettelijke controledossiers in het niet-oob-domein toetsen. Hiertoe hebben de NBA en de AFM een convenant afgesloten. Vanaf januari 2013 steunt de AFM bij haar toezicht op het Wta-domein op het toetsingssysteem van de Raad. De AFM ontvangt per kwartaal een overzicht van de uitkomsten van de toetsingen bij Wta-vergunninghouders die door de Raad zijn uitgevoerd.

Indien de Raad bij een Wta-kantoor (niet-oob) tot een eindoordeel 'voldoet niet' komt, informeert de Raad de AFM met een afschrift van de onderliggende stukken. Het NBA-bestuur kan naar aanleiding van dit eindoordeel, op advies van de Raad, besluiten een klacht bij de Accountantskamer te Zwolle in te dienen.

De AFM heeft in 2013 themaonderzoeken uitgevoerd. Naar aanleiding van de uitkomst hiervan heeft de AFM aangegeven dat de verrichtte themaonderzoeken in het vervolg door de Raad worden uitgevoerd. De Raad heeft hieraan inmiddels opvolging gegeven.

De proceslijn richting het bestuur en de AFM

Met de informatie uit de interne kwaliteitstoetsing van zowel de NBA als de SRA aangaande het wettelijke controledomein gaat de AFM, met het primaat als toezichthouder, vervolgens binnen haar eigen beleidskader aan de slag. Het betreft hier in ieder geval de kantoren die na hertoetsing een onvoldoende scoren.

De Raad op zijn beurt informeert intussen het NBA-bestuur over de uitkomst van de eigen kwaliteitstoetsingen onder verantwoordelijkheid van de Raad en adviseert daarbij het bestuur over het indienen van een klacht bij de tuchtrechter.

Nadat het NBA-bestuur een besluit heeft genomen over het indienen van een klacht, geeft hij de vaste advocaat opdracht de procedure bij de Accountantskamer te starten. Het bestuur is daarbij de procesdeelnemer en de Raad faciliteert de advocaat desgevraagd.

Indien gewenst en noodzakelijk overleggen NBA en AFM bestuurlijk met elkaar. Daarnaast heeft de Raad tweemaandelijks overleg met de AFM op (beleid)uitvoerend niveau.

De Raad en de SRA toetsen het wettelijke controledomein (Wta-vergunninghouders niet-oob) en/of het niet-Wta-domein (niet-Wta-vergunninghouders). Dit laatste betreft werkzaamheden, zoals het samenstellen van de jaarrekening, overige assurance-opdrachten en vrijwillige controleopdrachten.

Voor wat betreft het wettelijk controledomein vallen de toetsingsactiviteiten onder convenanten die zowel de Raad als de SRA met de AFM hebben afgesloten.

Koninklijke Nederlandse
Beroepsorganisatie
van Accountants

NBA

Raad voor Toezicht
Postbus 7984
1008 AD Amsterdam

T 020 301 03 01
E rvt@nba.nl
I www.nba.nl